

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 1. Брой 3. май 1998 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Поколение което се самоубива

Непрекъснатото намаление на раждаемостта ни изправи пред опасността от тотален демографски срив. Последниците от това на по-дълъг срок са направо катастрофални, макар че днес никой не иска да мисли за това. Причините за това тревожно явление трябва да се разглеждат комплексно, но една от най-важните е безспорно кризата на ценностната система.

В патриархалните общества раждането и отглеждането на деца винаги е било ценност без оглед на равнището на жизнения стандарт. В таканаречените “модерни” общества и тази ценност девалвира. В сегашната “новокомпонирана” култура няма никакъв смисъл да имаш дете ако не можеш да му обезпечиш апартамент, къща с базейн, автомобили, мебели, диплома, гардероб и т.н. Ясно е, че според тия натрапени критерии у нас няма никакви условия за отглеждане на деца. Според най-минимални изчисления за отглеждане на дете до дванайсетгодишна възраст са необходими около 200 ДМ на месец. Но не там е проблемът. И развитите страни където жизнения стандарт е сравнително по-висок, са изправени пред същата опасност. Очевидно, касае се за много по-сериозни обществени и духовни деформации които из основи деградират човешката личност и семейството като основен молекул на обществото. В днешната новокомпонирана “фолк”, и “рокенрол” култура, личният егоизъм се издига на равнището на обществена норма на поведение. На днешните родители са натрапени такива фалшиви ценности, според които децата са излишно бреме. А раждаемостта е тясно свързана с правилното възпитание на бъдещите родители. Даже и ония семейства които отглеждат деца не ги възпитават правилно. Тия деца са бъдещи родители и те пак репродуцират неправилно възпитани деца или пък просто прекъсват репродукцията.

В сегашната култура никой не ни е учил как се отглеждат и възпитават деца. Учеха ни какво ли не: най-много за “гнилият” капитализъм и диктатурата на пролетариата, за самоуправлението, делегатската система, седемте Титови офанзивы и т.н. но не и за семейството, за отношението между родители и деца, общуването между половете, отглеждане и възпитаване на деца.

Днес зее истинска пропаст между родители и деца. Това вече не е онази характерна разлика между поколенията която даже е и полезна. Родителите днес просто не забелязват своите деца, освен при

инцидентни прояви. За проблемите на децата и младежта се говори като за изолирани социални явления, като че ли тия деца не са изобретение на самите родители.

Неспособността на обществото да създава духовно здрави хора и да ги ангажира с обществено полезна работа, довежда до появата на секти, проституция, наркомания, бандитизъм и други девиации в които младите бягат гонени от своите бунтовни комплекси. И не заради това, че се дружат с лоши другарчета а заради това, че живеят с лоши родители. Неспособността на обществото като цяло, ни прави неспособни като хора и индивиди и тука кръгът се затваря.

Днес съществуват две основни родителски концепции.

Едната, авторитарната, е заснована на юмрука и парите на бащата, и другата, либералната, според която децата и родителите са приятели. И едната и другата създават еднакво неспособни да се справят с живота деца. Първата създава послушни и изпълнителни, но трайно зависими личности, а втората изхвърля на улицата крехки и недооформени личности които още по-лесно потъват във водовъртежа на обществото.

В днешният, вярваме, преходен период към създаване на свободно, демократично общество трябва да се създават и нови ценности в които семейството и детето трябва да получат максимална обществена защита. Това нещо трябва да се регламентира и със съответни закони, но то е изцяло зависимо и от хода на толкова необходимите обществени реформи.

От успеха на започнатите демократични реформи ще зависи и трансформацията на икономиката, а с нея и надрастването на днешните “фолк” и “рокенрол” култури които на практика се потвърдиха като стерилни. В тези културни схеми, както виждаме, личните кариери, бизнеса, автомобилите, спорта, всичко друго е по-важно от семейството и децата. Не успеем ли да се преборим с тия модерни социални и културни девиации, тогава е безсмислено всичко друго с каквото се занимаваме.

На ветровите балкански пространства, е могло да се преживее през вековете и благодарение на високата раждаемост. Ние едва ли можем да изнамерим някоя друга формула. Нека да не изпускате от предвид и това, че нашите предци, въпреки че според днешните критерии са били значително по-бедни, са били значително по-жизнени и здрави, пък и техните деца едва ли са били по-нешастни от днешните, които въпреки привидното изобилие в което се отглеждат, са много по-нешастни и подложени на всички видове рискове.

Демографската политика се води на много дълъг срок, защото нейните резултати идват много по-късно. Днес берем резултатите от поколенията които са възпитавани преди три-четири десетилетия. Това са, да си припомним, поколенията на трудовите акции и петилетките които с гръм и трясак разрушиха традиционните ценностни системи, но вместо тях не успяха да създадат нищо ново. Те и тогава и сега, не си даваха сметка че разрушават нещо което е създавано с векове.

И накрая нека да си зададем въпроса: какви ли ще бъдат резултатите от поколенията които се възпитават днес?

Демокрация на бедните

Националистическата ориентация на повечето политически партии в сегашна Югославия ясно сочи, че те избират най-прекият и лесен път да дойдат на власт. Ония партии които поради принципни съображения не искаха да ползват национализма като средство за печелене на гласове, се лишиха от възможността да си обезпечат политическа подкрепа и сами се осъдиха на поражения и неуспеси.

Партиите които (зло)употребиха национализма приграбиха за себе си огромна и неконтролируема политическа власт. Резултатите на тяхната политика са: икономическа катастрофа, международна изолация и научно и технологично изоставане от света.

Всъщност, касае се за една крайно дефектна система в която политиците печелят доверието на непросветените провеждайки политика която в крайна сметка води към пропаст, но краткосрочно носи огромни политически дивиденди и укрепва националистическите партии на власт.

Национализмът, т.е. шовинизмът като политическа стратегия, злоупотребява с природното човешко право на сигурност. Той разрушава държавните и икономическите системи за сигурност, след това раздухва омраза и конфликти с другите етнически общности и обещава сигурност за своята нация ако се победи някоя друга. Тезата за загрозеността на своята нация е само средство за укрепване на личната власт. Националистите само предлагат решения за проблемите които сами създават,

поставяйки народа си пред свършен чин. Така на един деструктивен начин се създава трайна политическа обстановка в която краткосрочно печелят ония които са на власт, но на дълъг срок губи цялото общество. Резултатите от тази наша жалка политическа действителност са направо катастрофални.

Според независими икономически експерти Югославия в последните десетина години харчи много повече отколкото произвежда. Разликата от изразходваното до произведеното е за сметка на изяждането на националното богатство. Проф. д-р Любомир Маджар сочи пет основни начина на които се изразходва националният капитал: 1. Амортизацията е по-голяма от бруто инвестициите – страната изяжда константния си капитал за толкова, за колкото не се попълват амортизационните фондове. 2. Обществения сектор работи на загуба за около 10% годишно. По такъв начин стопанството губи своя оборотен капитал. Това води в неликвидност, еродираща пазарните механизми и създава финансов хаос. Така изчерпаните предприятия не могат да погасват задълженията към работниците и да прибавя суровини за следващия производствен цикъл, а това постепенно намалява обема на производството. 3. Остарелите технологии освен че поскъпват производството произвеждат и стоки които са неконкурентноспособни не само за чуждестранните но и за домашния пазар. 4. Неподходящия стопански климат предизвикан от големите търговски рискове, външни удари, институционална нестабилност, ретроактивно прилагане на законите, социалистически предразсъдъци и финансова нестабилност ни правят неатраaktivни за външни инвестиции. 5. Външния дълг на страната достига 9 милиарда долара, което значи че само по основа на каматите той се увеличава годишно за около 650 милиона долара, а това представлява 65% от годишното увеличение на общественият бруто-продукт.

По такъв начин имуществото на обществото се обезценява, а дълговете раснат с геометрична прогресия. Тази политика, Драгослав Аврамович нарича “някакъв вид атомна бомба”.

Днешната власт все още пази някакво привидно социално равновесие изразходвайки националното богатство за купуване на социален мир. Трупат се и външни дългове, които ще се плащат, когато и да е. Външните кредитори няма да ни подарят нито един цент. Това че нашите управници си точат зъбите срещу тях, няма никакво значение. Това значи че от чисто икономическа гледна точка, тази политика на изяждане на националното богатство трябва веднага да се изостави и замести с друга, диаметрално противоположна. Икономическите експерти казват, че ако в бъдеще искаме да ни по-добре, сега и в близко бъдеще трябва да ни стане много по-зле, т.е. да изгърпим неудобностите на реформата докато все още имаме сили за това.

Необходимите стопански реформи когато станат, неминуемо ще доведат до дълбоки социални превирания вследствие на ликвидиране на голям брой фиктивни работни места. Това значи изпадане от производството на всички предприятия които не биха могли да издържат международната конкуренция. Но за да може да се говори за международна конкуренция, Югославия трябва да стане член на международните търговски и финансови организации. Това пък подразбира намаляване на сегашните митнически бариери за около шест пъти и премахване на вносните квоти. Няма никакво съмнение че такава радикална промяна на външнотърговската политика на кратък срок още повече ще отслаби и без това крехкото югославско стопанство. На политически план това несъмнено може да доведе до такава социална експлозия която трудно ще издържи която и да е партия на власт.

Неспособността ни да се изправим пред проблемите и да ги погледнем в очите ни кара да се подаваме на евтиният народняшки популизъм на нашите политически многознайковци които ни предлагат бързи, прости (и лекомислени решения) за нашите жизнени въпроси.

Свикнали с десетилетия друг да ни води грижата за работното място, жилището, отоплението, училищата и т.н. стига ако сме “на линията”, послушни и вярни, ние и като личности и като общество трудно се ориентираме в днешната многопартийна бъркотия и трудно можем да познаем коя е истинската политическа опция за която си струва да си дадем гласа. В такива условия, точно преценявайки разположението на народа се появили националистическите идеологии, които злоупотребявайки с невежеството на народа го поведоха не в 21 век, а направо в средновековието.

Актуалната политика засега продължава да поткупва своите избиратели, давайки им да харчат националното богатство което са натрупали предишните поколения и така наистина засега им дават повече отколкото би могла да им предложи една рационална и обърната към бъдещето политика. Това всъщност е политика от днес до утре, политика на купуване на време, за да се остане по-дълго на власт заради личните амбиции на партийните лидери. С други думи казано, това е политиката на недемократичното общество.

За така необходимите икономически реформи, са нужни дълбоки социални промени – преди всичко трансформация на обществената собственост. Актуалната власт пък сигурно не е заинтересувана за приватизацията, защото тя би я лишила от едно много силно средство за политически контрол което ѝ дава предимство над всички политически конкуренти. Благодарение на всичко това, властващата политическа партия има огромно предимство над всички алтернативни политически опции и има изгледи да запази властта си все докато не изразходва цялото национално богатство. Нейната стратегия е очевидна: да се държи властта докато има икономическа опора за това, а когато властта все пак се промени, политическите опоненти ще добият власт, но няма да имат икономически средства с които да я упражняват. Ясно е, че това взаимно изчерпване на силите ще продължава все докато всички ние не огребем дъното на чинията си. Тогава промени ще настанат, но нас ще ни бъде по-тежко от всякога. Основният проблем разбира се, не е в това че на власт идва една или друга, добра или лоша партия, един или друг лидер. Бедата е там че ние като общество все още не сме достигнали онази просветеност с която да дадем тон на демократичното общество и да държим отговорни политиците за дадените, но неизпълнени обещания. Иначе, щом си избираме власт която да ни владее вместо да ни служи, нормално е да ѝ кусаме попарата.

Демокрация на непросветените

Някои нови социологически изследвания в Сърбия показват, че една от най-важните причини за забавянето на процеса на демократизацията на обществото, е низката просветеност на населението. Структурата на демократичното общество се нуждае от нов тип култура и съответна висока просветеност на населението.

За Сърбия сведенията са следните: 9,5% няма никакво училищно образование, 23,4% има незавършено основно образование, 25% има завършено основно образование. Ако вземем предвид, че разликата между истинската и статистическата неграмотност се увеличава поради това, че имащите основно образование имат повърхностни знания, които най-често бързо се забравят поради непраткуване, излиза че повече от половината на населението е със съмнителна грамотност.

Изследванията на Н. Рот и А. Буквич от 1981 година показват, че половината от населението с четиригодишно основно образование не може да се групира в категорията на писмените, а андрагогът Шефика Алибабич 1991 установи че само 46,7% от възрастните завършили основно образование са способни ефикасно да четат.

Такава структура на (не)грамотността създава и съответна ценностна система която се отличава с консервативен традиционализъм, антиинтелектуализъм, авторитарност, несигурност, изразителна некритичност, липса на новаторство, фатализъм, ограниченост, низки амбиции... Такива хора живеят в затворени общности, използват устни информации, твърдо вярват на телевизията и са идеални за политически манипулации.

Критичното отношение, информираността и смисълът за реалност са елементи които идват след писмеността и са вече някакъв критерий за просветеност. Просветеността значи създаване на благоприятни условия за индивидуално културно развитие което обхваща определен фонд на знания, ценности, становища, определен кодекс на поведение, зачитане на другите, обкръжението, творчество и пресъздаване на действителността. Сегашната ни култура е заснована на митологичните представи от историята, а не на актуалните събития от нашата реалност. Това обаче е недостатъчно за да може днешният човек правилно да се ориентира в обществото.

Модерният свят в писмеността вече не вижда само оспособяване за четене и писане, но един много по-широк процес на “освобождаване” на човека и неговото цялостно развитие. Затова там имаме писменост която създава условия за развитие на критичната мисъл за обществените противоречия и цели. Но това важи само за модерните страни на Европа и Америка.

У нас, според вече споменатото изследване на Шефика Алибабич, само една пета от завършилите основно образование могат да служат с библиотека, а само 8,7% от тях могат да разберат съществените понятия в текста. 40,8% имат отрицателно отношение към самообразованието, но такова е становището и на 25,5% от преподавателите! 68,4% от завършилите основно образование не четат нищо, не гледат филмове, не посещават концерти и предимно не гледат ТВ емисии.

Със своето отношение спрямо училищата, преподавателите, титлите на академичните, свободната интелигенция и съзнателното изграждане на послушен и поданически манталитет, актуалната власт

не мотивира гражданите за каквото и да е културно усъвършенствуване. Днес преобладава дидактична система на образование с чисто користни цели: намиране на по-лека работа и по-голяма заплата.

Но в модерните европейски страни, с които обичаме да се сравняваме, вече се водят дискусии за доживотно образование и се правят стратегии на постписмеността, създават се програми за стабилизиране на постигнатата писменост и се оспособяват хората за непрекъснато самостоятелно учене. У нас обаче за такива проекти все още не става дума, особено когато се касае за човешки права и други демократични начала.

Ясно е, че в страна с толкова ниско и некачествено равнище на образование не може да се говори за истинска демократизация на обществото. Просто защото демократичното общество по принцип е модерно общество и се нуждае от висока образованост и просветеност. За да станем и ние общество на демокрация и пазарно стопанство ни трябва познания, организация, навици, свободомислие, поне толкова колкото е необходимо да имитираме западните технологии. Трябва всички да сме наясно, че променянето на властта може да настъпи само с променянето на общественото съзнание. Докато европейската цивилизация не проникне в съзнанието на хората тя не може да влезне в гласоподавателните урни. И никак не е лесно да се изправи този съществен социален, национален и духовен проблем, който изхвърли на повърхността най-примитивните слоеве на обществото свързани с новосъздаденият квази-елит.

Значението на образованието в новите условия на парламентарна демокрация, пазарно стопанство и информацията, в страните на транзицията се оценява високо и се правят предложения с изчерпателни анализи за подобрене на просветеността на нацията. У нас обаче възпитанието за демокрация все още е табу. Очевидно властващият квази-елит не е заинтересуван от издигането на културното равнище на нацията. На нея ѝ отговаря ниското образование защото то създава слепи последователи които не умеят и не смеят да критикуват властта и да искат отговорност от нея. За съжаление, програмите на опозиционните партии показват, че и те не отдават нужното внимание на образованието.

Социално-икономическо положение на Босилеградска община

Въпреки че точните статистически сведения за социално-икономическото положение на Босилеградска община се прикриват или пък тенденциозно се преувеличават, налице е общата мизерия в която над 85% от населението вегетира на ръба на екзистенциалния минимум. В сравнение със социално-икономическото положение на Босилеградско от първите десетилетия на този век, производителните потенциали на населението са намалели няколко пъти. Ето само няколко примери.

Броят на овцете и козите е намалял за около 10 пъти, а рогатия добитък за около пет пъти в сравнение с 1901г. Обработваемата земя е намаляла за около 12 пъти, а за толкова са увеличени новозасадените и самозасадените гори. Населението е намаляло за около два и половина пъти, с тенденция за по-нататъшно намаление. Или: по време на Турското робство Босилеградско се намира на стопанско равнище еднакво с това на останалите български земи. Днешното социално-икономическо положение на Босилеградско е два до три пъти по-ниско от републиканското равнище по всички показатели.

Ако отчетем промените които са резултат на техническо технологическия напредък като например механизацията, електрификацията, комуникациите и т.н. и направим сравнителен анализ на социално-икономическото положение на Босилеградско в края на миналия и края на сегашния век, ще се убедим, че Босилеградско в днешните условия се намира в далеч по-окаяно състояние отколкото в тогавашните условия от преди един век.

Причините за това трябва да търсим в конкретните исторически обстоятелства. Географското положение на Босилеградско е такова, че то през вековете икономически е гравитирало към българските пазарни центрове и по-нататък към Черноморието и Егея. Границата от 1919 година откъсва босилеградския край от живия стопански организъм на България и пренасочва търговските

пътища през високи и труднопроходими планини към вътрешността на Сърбия където земеделската и животинската продукция е неконкурентноспособна на сръбските пазари.

След Втората световна война, стопанството на Босилеградска община пропада още повече в резултат на идеологическите мероприятия характерни за епохата на социализма. Селото като най-жилав слой от народа се пролетаризира, а младата интелигенция минава през чистилището на Голи Оток. Малобройните стопански предприятия и обществените служби до разпадането на СФРЮ функционират благодарение на републиканския бюджет който изобилно плаща местната номенклатура за да държи послушно населението. В такива условия можеше да функционира само една паразитваща икономика и то благодарение на финансовия допинг който се преливаше от републиканския в общинския бюджет.

В инвестиционната политика се залагаше на залесяването на селските пасища, с което беше нанесен жесток удар върху овцевъдството и по-късно доведе до промяна състава на почвата която стана негодна за земеделско производство.

През шейсетите години по необясними политически причини в Босилеград е била пропусната възможността да се построи завод за преработка на овощия, който е могъл да спаси общината в стопански и демографски смисъл. Този завод тогава е преместен във Владичин хан и днес представлява истински стопански гигант. По подобен начин бяха отнети и хидропотенциалите на общината с построяване на хидро-системата "Лисина", но местното население не е получило никаква икономическа полза от това.

Електрификацията на босилеградските села продължаваше повече от две десетилетия, а мрежата от селски и междуселски пътища все още не е прокарана. Повечето от селата нямат телефони.

През осемдесетите години в Босилеград беше построен завод за сушене на зеленчуци, въпреки че още тогава беше ясно, че той няма перспективи защото в близкото обкръжение нямаше нито условия за индустриално производство на зеленчуци, нито пък пазари за пласиране на сушени зеленчуци. Малко по-късно беше построен завод за производство на електрокондензатори който даже не стигна и до пробно производство. Завода за плетене на чорапи също пропадна, а работниците бяха преквалифицирани и преместени в цеха за конфекция "Кобос", но и тяхната съдба си остава неизвестна. Някогашните земеделско-търговски кооперации "Слога" и "Напредък", въпреки повечекратните опити да се пререгистрират и консолидират не работят повече от три години поради липса на оборотни средства. Не е по-добра и перспективата на "Кварц" и "Автотранспорт".

Нито едно стопанско предприятие на територията на общината не е с общинска собственост, което дава широки възможности за политически изнудвания и в крайна сметка лошо стопанисване. В такива условия работниците които досега работеха в обществения сектор, екзистират от днес до утре с минимални приходи. Тяхната съдба си остава още по-неизвестна в бъдещите процеси на приватизация, поради простата причина, че вече няма какво да се приватизира и няма изгледи да се запазят и без това фиктивните работни места.

Безработицата е един от най-острите социални проблеми. От около 11 000 души население в Босилеградска община, според официални статистически сведения, безработни са около 1 000 и то повечето млади. По всичко личи че и тази бройка е занижена, тъй като на мнозина им се вижда безсмислено да се евидентират на трудовата борса. Квалификационната структура на безработните е по-добра от тази на работещите.

Безработицата и безперспективността, заедно с една дефетистка ценностна система която ни остави в наследство слома на социалистическата идеология, рухването на югославските блянове в които искрено вярваха младите поколения, войната и нейните травми, общата материална и морална деградация на обществото и неспособността да се намери изход от всичко това, доведе до всеобща дезориентация която загрози моралните устои на обществото. Населението все повече се чувства изоставено и отчаяно с комплекси за малоценност. Това се оглежда в нарастването на социално негативните обществени явления каквито са алкохолизмът, престъпността, спадане на морала, криза в семейството, все до зачестилите напоследък случаи на самоубийства. Общата духовна криза резултира с един общ морален nihilism който кара младите, сега вече средовечни поколения, да не създават семейства. Сключените бракове и новородените деца в Босилеград вече са същинска рядкост.

В резултат на всичко това, населението от Босилеградско бързо остарява. Увеличава се броят на възрастните и неспособни за работа хора, а това още повече усложнява социално-икономическата обстановка. Защото, при всичкото си уважение което им дължим, старите хора са признак на

стагниращо общество, както поради намалената трудоспособност, така и поради консервативните идеи които на политически план спират така необходимите промени.

Най-трудно е положението на Босилеградските селяни. В околните села преобладават самотни домакинства с един или двама възрастни членове. Те са най-заstraшената категория от населението. Те не са способни вече да се занимават с производство и най-често са лишени от организирана социална защита. С оглед на това, че повечето босилеградски села са без телефон, магазин, амбулатория и с труднопроходими пътища, трудностите на тия хора са огромни. Сред тях една малка част ползват минимални пенсии, но старите хора се нуждаят не само от пари. По-голяма част от тях нямат никакви социални помощи, живеят в мизерни социални и хигиенични условия, често без вода, отопление, облекло и т.н. Семейството най-често им се е разпаднало, децата не се интересуват от тях или много рядко ги посещават.

Въпреки мизерното им социално положение държавата все още иска от тях да плащат разни обществени задължения: данъци на имоти, местни самооблагания, неизразходвана електрическа енергия, такси за ТВ и т.н. Трудното положение довежда до тежки човешки драми, в които старите хора често вдигат ръка на себе си.

Много малко млади хора се решават да останат на село. Ония които все пак се решат са принудени да живеят с огромни лишения, за да погасят високите социални задължения. Например, едно четиричленно семейство, за да си плати данъците и други даждия към държавата е принудено да заплати 7 – 8 хиляди динара данъци на 10 – 12 000 динара реализиран доход.

Войната която последва разпадането на Югославия, ембаргото и изходните гранични такси, напълно изолираха Босилеградското население от нормалните икономически връзки със съседна България които се поддържаха дори и по времето на обтегнати отношения между двете държави. Това още повече стеснява възможностите за изход от това трудно положение. Изолирани от съвременните икономически, политически и културни постижения, населението от Босилеград потъва в безизходност.

Все пак има ли изход от всичко това?

Изход може да има само ако Югославия успее да разреши политическите си проблеми и тръгне по пътя на развитите европейски страни. Икономистите сочат че друг изход няма. И доколкото бъдещето на Югославия принадлежи на пазарното стопанство, за Босилеград перспективата може да се открие само при условие ако границата с България се либерализира и създадат условия за развитието на частния бизнес, търговски сделки със съответни предприятия от България и свободен обмен на опит, кадри, капитали и т.н.

За съжаление, такива проекти са невъзможни в сегашната политическа конюктура, поради известните националистически подозрения и присмотрения на сегашните властващи структури. Неспособни да намерят изход от сегашната криза и ужасени от все по-наближаващата опасност от политическа и не само политическа отговорност, нашите местни политици съзнателно раздухват националистическата истерия и се опитват всеки опит за критично мислене да представят като предателство и атака срещу устоите на държавата.

Вривата, която вече десетина години се надига срещу набедените “сепаратисти”, има за цел да отклони вниманието на народа от истинските виновници за сегашното катастрофално икономическо положение. Но техните патриотарски филипики не повишиха производството, не откриха нови пазари, не откриха нови работни места и не повишиха пенсии и заплати. Те само викаха “дръжте крадеца”, а истинските крадци грабеха каквото им попадне: девизните спестявания, апартаментите, общественото имущество и т.н.

(извадки)